

AKTUELLA STADSUTVECKLINGS KUMULATIVA EFFEKTER PÅ KULTURMILJÖN NORRA PROMENADEN

NORRKÖPINGS KOMMUN, ÖSTERGÖTLANDS LÄN
KALLE ANDERBERG, MIKA BLOMQVIST & PAUL WILUND

2019-12-13

INNEHÅLL

	1
FÖRORD	3
DEL 1. SAMMANSTÄLLNING AV KUMULATIVA EFFEKTER NORRA PROMENADEN NORRKÖPING	4
1.1 BAKGRUND	4
1.2 NÅGOT OM KUMULATIVA EFFEKTER, KOMMENTAR TILL KARTA OCH TABELL	6
1.3 IDENTIFIERING AV FYRA OLIKA SCENARIER MED BAKOMLIGGANDE KUMULATIVA EFFEKTER	8
1.4 KOMMANDE ARBETEN	14
PÅVERKANSAFAKTORER I OLIKA PROJEKT	15
DEL 2. SAMMANFATTNING AV OLIKA PROJEKT	24
2.1 NEXT NORRKÖPING, PLANPROGRAM FÖR BUTÄNGEN OCH JOHANNISBORG	24
2.2 INRE HAMNEN	24
2.3 FÖRYNGRING AV TRÄD ÖSTRA PROMENADEN	25
2.4 PROJEKT RELATERADE TILL VATTEN OCH AVLOPP	25
DEL 3. BILAGA INRAPPORTERINGSMATERIAL FRÅN PROJEKTÄGARE	26

Detta dokument har reviderats vid följande tillfällen

2018-07-06, 2018-10-17, 2019-03-29, 2019-06-27, 2019-07-02, 2019-10-21, 2019-12-09

FÖRORD

Denna rapport är upprättad av Kalle Anderberg, Mika Blomqvist och Paul Wilund, Wilund arkitekter & antikvarier AB.

Bakgrunden är att ett antal stadsutvecklingsprojekt planeras norr om Motala ström. Dessa kommer på olika sätt att påverka byggnadsminnet Norra promenaden.

En av de större förändringarna utgörs av Johannisborgsförbindelsen som planeras i Norra Promenadens östra del och Norrköpings kommun kommer därför att ansöka om ändring av byggnadsminnet.

I samband med detta har Länsstyrelsen efterfrågat en sammanställning av nu kända projekt som kommer att beröra Norra promenaden för att utreda de kumulativa effekter som kan tänkas drabba byggnadsminnet. Föreliggande rapport är denna sammanställning.

Arbetet utgår från två workshops vilka hölls den 18 maj 2018, där respektive projektledare fick redogöra för omfattningen av respektive projektdel. Detta material har sedan kompletterats med inhämtande av information via ett frågeformulär som har besvarats av samtliga projektägare.

En antikvarisk förundersökning som föregår detta dokument upprättades också 2017.

Kalle Anderberg
Byggnadsantikvarie fil.kand.

Mika Blomqvist
Arkitekt MSA

Paul Wilund
Arkitekt MSA, Byggnadsantikvarie SPBA fil.mag.

Wilund arkitekter & antikvarier AB
Nybrogatan 81
114 41 Stockholm
08-231939 & 070-6639639
kontoret@wa2.se
www.wa2.se

DEL I. SAMMANSTÄLLNING AV KUMULATIVA EFFEKTER NORRA PROMENADEN NORRKÖPING

I.1 Bakgrund

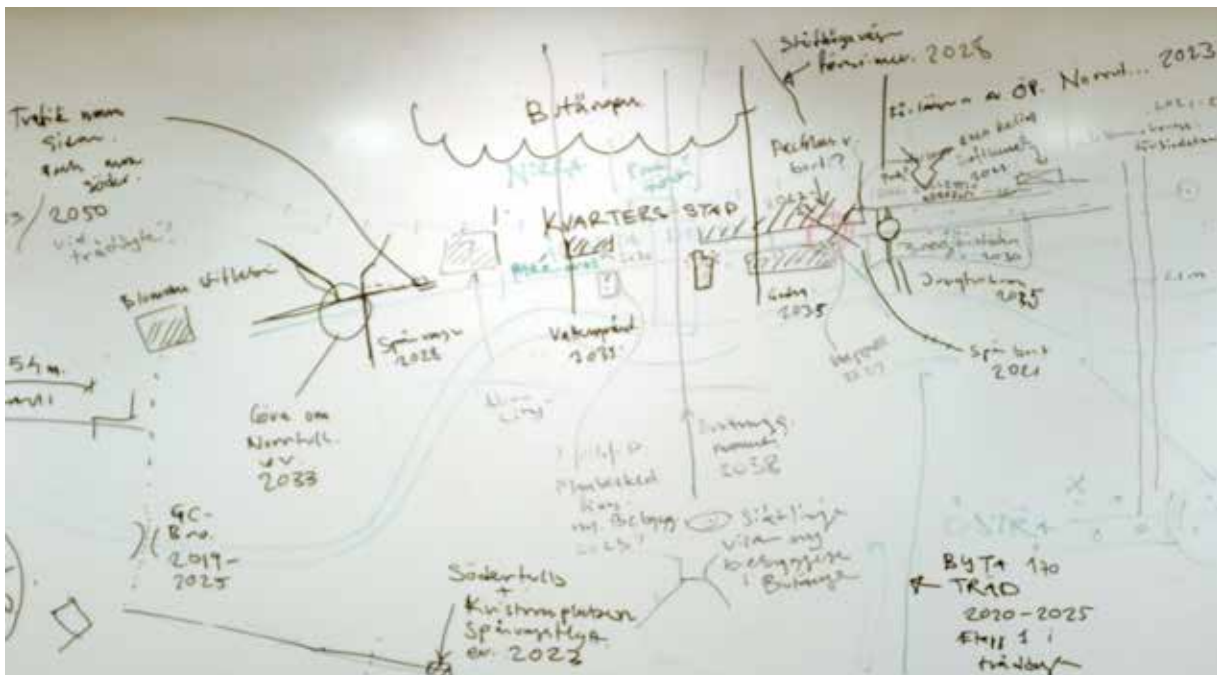
Norra promenaden i Norrköping är en gränsboulevard, anlagd på 1850-talet. Den ingår i ett system med två andra promenader, Östra och Södra promenaden, som ursprungligen var tänkta att utgöra ett slags yttre gräns för Norrköpings innerstad.

Promenaderna kan förstås som en vilja hos stadens borgare och industrimän att skapa ett slags parkrum, eller en arena åt sig själva. Promenaderna ingick också i ett stadsförbättringsprojekt. I denna ambition fanns inslag av filantropi såtillvida att man skapade ett allmänt rum som fick brukas av alla och vars kvalitéer skulle komma hela staden till gagn. Sedan 1994 är Norra promenaden tillsammans med Östra och Södra promenaden klassat som byggnadsminne.

Det kan konstateras att den östra delen av Norra promenaden historiskt aldrig har befunnit sig i ett stadslandskap som de övriga promenaderna gör. Under andra halvan av 1800-talet fram till mitten av 1900-talet fanns dock en enkel stadsbebyggelse inom kvarteren närmast Packhusrondellen. Denna bebyggelse sanerades dock bort under efterkrigstiden. Öster om detta har det sedan 1900-talets början legat hamnrelaterad bebyggelse.

STADSUTVECKLING

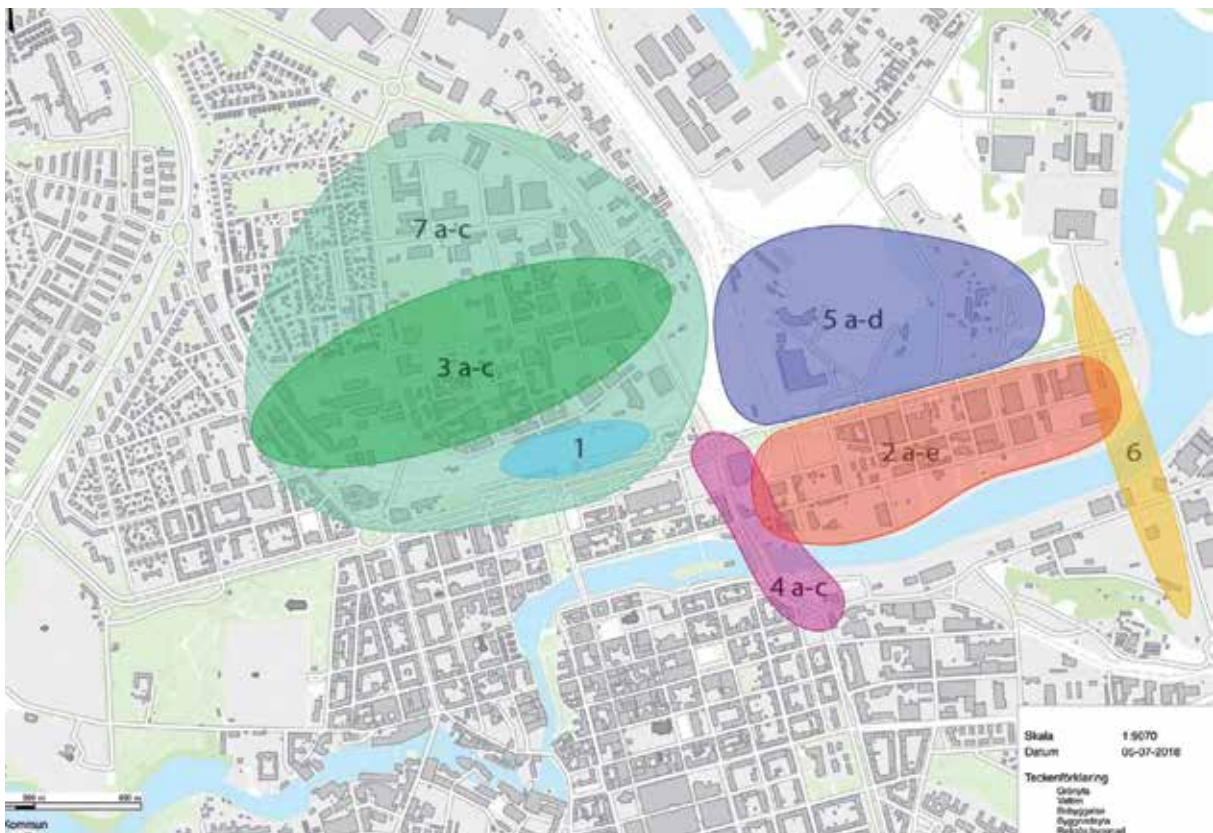
Den senaste tiden har en mängd stadsutvecklingsprojekt lanserats som på olika sätt berör promenaden. Vid den djupare studie som har ägt rum inför detta arbete har det blivit tydligt att Norra promenaden kommer att ingå i och delvis vara i centrum för detta. Vi konstaterar att även om den direkta fysiska påverkan på byggnadsminnet är begränsad så innebär den sammantagna effekten av alla projekt en helt ny situation för byggnadsminnet.

Anteckningar som sammanfattade arbetet under workshoparna den 18 maj 2018

Strukturplan för Norrköping NEXT

Markering av områden som omfattas av stadsutvecklingsprojekt. Kartan finns även med på sid. 21

Norr om promenaden är den mest påtagliga förändringen att ett nytt resecentrum kommer att anläggas norr om nuvarande järnvägsstation. Spåren kommer att flyttas norrut och nya bebyggelselägen kommer att tillskapas där spåren tidigare gick. Ny bebyggelse kommer att kunna anläggas ungefär fram till Johannisborgs slottsruin. Området runt slottsruinen är tänkt att omvandlas till park.

På Norra promenadens södra sida kommer bebyggelse att kunna anläggas ungefär från Drottninggatan till Norra promenadens östra ände.

Stadsutvecklingsprojekten runt Norra promenaden innehåller också många positiva och spännande delar. Nya stadsdelar kommer att växa fram och tidigare trafikleder kommer att flyttas. Norra promenaden kommer därmed på sikt att ingå i ett bebyggelsesammanhang som den förmodligen var tänkt för när den anlades.

I den information som finns idag så utgör troligen Johannisborgsförbindelsen den enda konkreta påverkan på byggnadsminnet Norra Promenaden, i och med att den korsar promenadens östra ände. (I skrivande stund finns två förslag till hur denna korsning kan komma att se ut, det ena en cirkulationsplats vid namn Jungmansrondellen, det andra en signalkorsning.) Däremot kan den bebyggelse som planeras på båda sidor om promenaden också ge långtgående konsekvenser för såväl kulturmiljö som naturmiljö. Det är viktigt att värdera de sekundäreffekter som kan uppstå, t.ex. hur ny hög bebyggelse som förvisso kommer att stå på sidan om Norra Promenaden kan leda till förändrade livsbetingelser för de träd som utgör byggnadsminnets värdebärande.

1.2 Något om kumulativa effekter, kommentar till karta och tabell

Kumulativ betyder succesivt adderande. Det kan illustreras som en hög som hopar sig. I ett diagram som är kumulativt innehåller varje stapel eller punkt information från alla föregående staplar i diagrammet.

I 6 Kap Miljöbalken (1998:808) som trädde i kraft 1 januari 2018 påtalas behovet av att göra analyser som inbegriper kumulativa effekter i samband med miljöbedömningar.

Naturvårdsverket beskriver att kumulativa effekter kan yttra sig på olika sätt, enligt följande:

-Additiva, vilket innebär att flera effekter leder till en effekt som är lika stor som summan av de enskilda effekterna.

-Synergistiska, vilket innebär att kombinationen av flera effekter eller de enskilda effekterna blir större än summan av de enskilda effekterna.

-Motverkande, vilket innebär att effekterna av flera aktiviteter blir mindre än summan från var och en

I Johan Rodéhns uppsats *Metoder för att beskriva kumulativa effekter med avseende på biologisk mångfald och vägar* (Institutionen för landskapsplanering SLU) betonas den tidsmässiga aspekten vid studier av kumulativa effekter. Gifter som lagras i naturen kan vara ett exempel på en kumulativ effekt som är fördröjd.

ANALYS VIA KARTMATERIAL

Analysmodellen i vårt fall har bestått i att samla in information och främst titta på hur olika påverkansfaktorer samspelar geografiskt. Sammanställning av olika kartunderlag har därmed haft en viktig roll i analysen. Genom att lägga ihop geografisk information från olika delprojekt har en överblick över de olika faktorernas möjliga samspel och eventuella kumulativa effekter ernåtts.

I kulturmiljön Norra promenaden kan kumulativa effekter uppstå när flera stadsutvecklingsprojekt sammanfaller geografiskt eller tidsmässigt. Vi har därför försökt illustrera detta i olika geografiska påverkansområden. Den tidsmässiga aspekten är mer svårbedömd eftersom den exakta tiden för projektens genomförande endast är ungefärlig.

Samtidigt är tidsaspekten mycket viktig eftersom den kumulativa effekten av olika åtgärder kan bli uppenbar först efter att en viss tidsrymd har förflutit. Emellertid utgör kartanalysen och den därmed vunna överblicken ett underlag för att kunna bedöma även den tidsmässiga aspekten.

De olika stadsutvecklingsprojektens geografiska gränser har markerats i en karta. De projekt som överlappar varandra geografiskt har fått en gemensam färgbeteckning. Dessa projekt har sedan listats gemensamt. I listan har projektets påverkan på Norra promenaden uppskattats i en skala från 1-5 där 1 motsvarar en liten påverkan på kulturmiljön och 5 en stor påverkan. I vissa fall har endast positiva effekter identifierats. Där har ett plustecken placerats framför projektets uppskattade påverkan.

Syftet med kartan är att visualisera de olika stadsutvecklingsprojekten. I kumulativa analyser brukar en sådan karta kallas "checklista". En omständighet som inte tydligt framgår av kartan är, som ovan nämnts, att projekten kommer att utföras under en förhållandevis lång tidsrymd.

BEDÖMNING AV PÅVERKANSAKTORER

Bedömningen av påverkan är också till viss del öppen för tolkningar. Exempelvis innebär flytten av järnvägsspåren en mycket hög påverkan på kulturvärdet järnvägsmiljö, däremot är omfattningen av påverkan på själva promenaden inte lika självklar. De långsiktiga effekterna kan även bli positiva, ur ett stadsutvecklingsperspektiv men också ur ett biologiskt, ekologiskt perspektiv då en bebyggd yta i jämförelse med vägar och spårvägar kan generera fler grönytor.

Såväl skillnaden i tid som svårigheten att bedöma påverkan på de kulturhistoriska värdena gör att de kumulativa effekterna blir något av en tolkningsfråga. Det kan vara betydelsefullt att framhålla att även det färdiga dokumentet kan läsas med olika infallsvinklar.

Det är inte minst viktigt att framhålla att detta dokument inte ska tolkas som en bestämmelse eller åtgärdsplan. Det ska snarare förstås som en sammanställning där effekterna av olika scenarier som kan påverka Norra promenaden studeras.

Fastigheten Svanen 6 som tillsammans med sitt gårdsbus är en värdefull historisk komponent i miljön kring Norra Promenaden. Byggnadens läge visar också förhållandet mellan byggnader och förgårdsmark. Något som är viktigt att behålla när ny bebyggelse planeras.

SLUTSATS

Den bärande slutsatsen trots ovanstående oklarheter är att Norra promenaden under de närmaste decennierna kommer att vara föremål för en mängd projekt som sammantaget kan orsaka stor påverkan.

Stadsutvecklingsprojekten kan, om de inte samordnas på ett genomtänkt sätt leda till kumulativa effekter som utgör en negativ påverkan på byggnadsminnet.

1.3 Identifiering av fyra olika scenarier med bakomliggande kumulativa effekter

I denna analys har påverkansfaktorerna grupperats i fyra scenarier, den biologiska miljön, den visuella miljön, miljön kring stationen samt positiva påverkansfaktorer som kan tänkas förstärka kulturmiljön. Grupperingen innebär att vissa påverkansfaktorer nämns flera gånger om de innebär påverkan inom flera scenarier. Vissa påverkansfaktorer kan också vara både negativa och positiva beroende på scenario.

Norra promenaden, utblick mot norväst. Faktorer som markhöjning, dagvattenavlopp och ny bebyggelse kan orsaka kumulativa effekter som påverkar träden negativt.

I.3.1 PÅVERKAN PÅ DEN BIOLOGISKA MILJÖN

En konsekvens av flera samverkande projekt kan resultera i att träden i promenaden får försämrade livsbetingelser och i värsta fall kan nya träd få svårt att växa vid en föryngring.

Bakomliggande, tänkbara samverkande faktorer

-Ny bebyggelse, hushöjder som kan medverka till att skugga träden och som kan orsaka ogynnsamma vindeffekter. (1, 7c, 2a, 2e)

-Olika grävningstätgar, exempelvis grundläggning, dagvattenavlopp och grävning vid reliningätgar (2b, 2d)

-Hårdgjorda ytor vid anläggande av korsningar, exempelvis Jungmansrondellen i Johannisborgsförbindelsens förlängning och vid ombyggnad av Norrtullsrondellen. (6b, 6c, 7b)

-Höjning av marknivån. (2b)

-Johannisborgsförbindelsen (6a-c)

Kommentar

Gällande den biologiska påverkan som träden kan komma att utsättas för, exempelvis genom hushöjder, stöder sig bedömningarna på rapporten ”Standard för skyddande av träd vid byggnation 2.0” (Rapport 2018:02 ISBN: 978-91-576-8952-8 Alnarp 2018) samt på den utvecklings och bevarandeplan för promenaderna som Norrköpings kommun i december 2019 håller på att färdigställa. Diariernr. TN 2016/0590

En stor påverkansfaktor i ett längre perspektiv är sannolikt den bebyggelse som planeras på båda sidor om promenaden. Detaljplaneläggning pågår där en önskan är att tillåta en byggnadshöjd på 22 meter, med enstaka accenter med en höjd på 35 meter. Ett scenario som bör analyseras är om för höga hus för nära inpå promenaden kan komma att skugga träden och påverka växtbetingelserna för det gröna kulturarvet. Accentbyggnaderna kan komma att leda till såväl vindeffekter som skuggning.

I samband med grävningsarbeten, relining av avlopp och ändring av marknivåer kan t.ex. rotsystem påverkas.

Johannisborgsförbindelsen är tänkt att avlasta nuvarande överfart vid Packhusgatan och skapa en ny led mellan Händelö och E22 respektive E4. Det är troligt att Johannisborgsförbindelsen kommer att skapa ett nytt trafikmönster för trafik som ska passera Norrköping i nord-sydlig riktning. Detta skulle skapa en ny situation som kan resultera i en hårt belastad trafikled. I så fall finns risk för negativa effekter på byggnadsminnet i form av utsläpp, påkörningsskador, vägsaltning och annan trafikrelaterad påverkan.

De kumulativa effekterna av bygget, påverkan på kulturmiljön och den ökade trafikbelastningen blir därmed synergistiska.

Ett scenario är att de ovan listade påverkansfaktorerna skapar en fördröjd kumulativ effekt som blir en realitet vid den tidpunkt när det är dags att förnya träden. D.v.s. befintliga träd klarar att växa under de nya omständigheterna, men det blir svårare för nyplanterade träd att etablera sig vid en föryngring.

I.3.2 NORRA PROMENADEN SOM KULTURMILJÖ BLIR VISUELLT PÅVERKAD

Olika projekt får en samverkande effekt som resulterar i att kulturmiljön Norra promenaden påverkas negativt.

Bakomliggande samverkande faktorer

-Johannisborgsförbindelsen. Barriäreffekter. (6a)

-Jungmansrondellen, alternativt korsningen. Korsningen planeras att höjas från befintlig marknivå vilket också kan komma att förstärka intrycket av barriär. (6b,6c)

-Norrntull. Planerna för Norrntull är inte kända men en ombyggnad planeras. (7b)

-Ny stadsbebyggelse i och omkring Inre Hamnen. (1, 7c, 2a, 2e)

-Promenaden hamnar i ett nytt sammanhang vid stationsmiljön vid anläggandet av Ostlänken.

Kommentar

Johannisborgsförbindelsen kan komma att påverka den östligaste delen av promenaden då förbindelsen kan komma att bli en visuell och även fysisk barriär. I de bifogade förslagen är trafikaneläggningen förhöjd i förhållande till promenadens marknivå. Detta kan leda till att intrycket av barriär förstärks.

Anslutningen från bron består i förslaget också av en stor jordvall vilket bryter eventuella siktlinjer mot öster. Jordvallen som sådan kommer sannolikt att ha en begränsad direkt påverkan på själva byggnadsminnet, då den höga delen är närmast anslutningen till bron. Däremot kommer den i och med sin storlek och massivitet att utgöra ett stort objekt i stadsrummet, som kommer att prägla sin omgivning, och vara synlig från delar av promenaden, inte minst korsningen.

Flygfoto över Norra promenaden, vy mot öster.

Valet av en förhållandevis liten rondell riskerar att skapa ett glapp i trädraden. Detta kan resultera i ett utseende liknande det som idag finns vid Packhusrondellen. Samtidigt påverkas en mindre yta inom byggnadsminnet än om en större rondell anläggs. En större rondell kan å andra sidan möjliggöra ett bibehållande av trädkontinuiteten.

Det finns även en risk att trafiken på Norra promenaden ökar som en följd av ändrade trafikmönster i och med Johannisborgsförbindelsen, som nämndes i föregående avsnitt. En signalreglerad korsning mellan promenaden och Johannisborgsförbindelsen skulle i ett sådant scenario kunna innebära köbildning längs promenaden, vilket skulle innebära en negativ visuell påverkan på kulturmiljön.

Dessa faktorer kan om de samverkar resultera i att karaktären av korsning kommer att dominera över kulturmiljön.

Även Norrtulls rondellen riskerar att bli en stor hårdjord yta, men här är ombyggnadsplanerna inte klara.

Bebyggelse som är för hög, tät och för hårt exploaterad intill Promenaden riskerar att dominera över själva kulturmiljön.

Järnvägen och Norra promenaden har en gemensam historia och är på många sätt varandras förutsättningar. Ett borttagande av spåren och en flytt av stationen med ny bebyggelse som omgärdar det gamla stationshuset kan bidra till kumulativa effekter som påverkar kulturmiljön.

I.3.3 NEGATIV PÅVERKAN PÅ KULTURMILJÖN OCH PARKMILJÖN RUNT JÄRNVÄGSSTATIONEN

Med anläggandet av nya spår och ny station kommer Norra promenaden och Carl Johans park att lyftas ur sitt tidigare kulturhistoriska sammanhang med stationsmiljön.

Bakomliggande samverkande faktorer

- Nya bebyggelsefronter, t.ex. Presidenten (1)
- Nya bostäder Butängen (7c)
- Godsbangården ges nytt läge (5a)
- Persontågsstationen ges nytt läge och utformning (3a)
- Del av stationshuset rivs (3b)

Kommentar

Flytten av spåren och anläggandet av det nya resecentrumet har en stor påverkan på Norra promenadens järnvägshistoriska kulturmiljö (3). Norra promenadens äldsta delar planterades samtidigt som järnvägen anlades och järnvägsstationen byggdes. Norra promenadens tillkomst har därmed en direkt koppling till järnvägen. De är på många sätt varandras förutsättningar. Gångstråket från stationen över promenaden, längs Drottninggatan är ett slags urban pulsåder. Genom stationens flytt kan detta samband försvagas, men konsekvenserna är inte självklara. De enda komponenter i bebyggelsemiljön som försvinner är stationshusets östra tillbyggnad och det är troligt att man även i framtiden kommer att röra sig längs detta stråk. Den fysiska miljön runt stationen kan påverkas negativt av nya bebyggelsefronter med explicit arkitektur som blir ett främmande inslag i den historiska miljön.

Utsnitt ur strukturplan för Norrköping NEXT som visar järnvägsspårens nya läge och planerad nybebyggelse runt stationen och på det gamla spårområdet.

1.3.4 ÅTGÄRDER MED POSITIV PÅVERKAN PÅ NORRA PROMENADEN

- Ny bebyggelse (1, 7c, 2a, 2e)
- Hamnbron ersätts med ny passage i Östra promenadens förlängning
- Packhusrondellen och Packhusgatan försvinner.
- En stadspark anläggs vid Johannisborgs slottsruin (5b)
- Johannisborgsförbindelsen (6a)

Kommentar

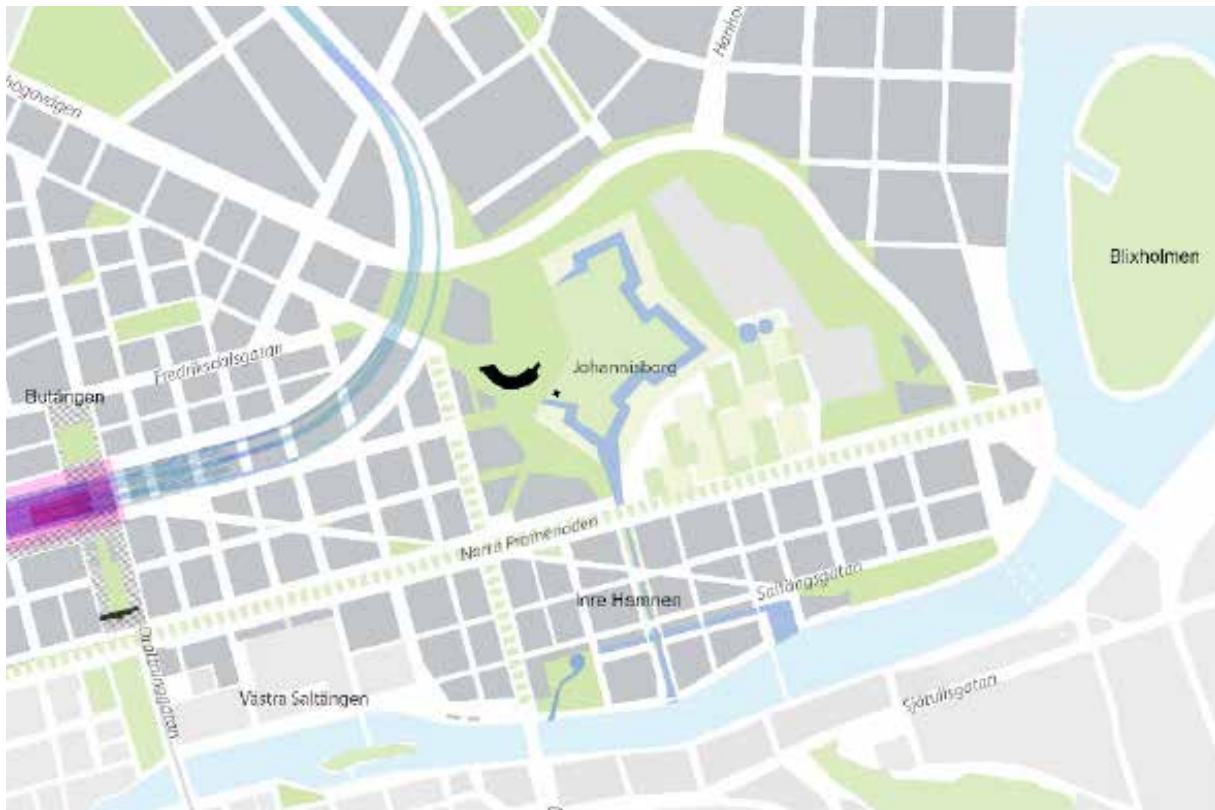
Ny bebyggelse som gestaltas med lyhördhet inför kulturmiljöns värden kan bli positivt för Norra promenaden.

Packhusrondellen är i nuläget den största luckan i Norra promenadens trädalléer. Det är positivt att denna ersätts av träd och en mindre stadsgata i stället anläggs öster om Packhusrondellen.

En öppen yta norr om promenaden i form av en stadspark vid Johannisborgs slottsruin har förmodligen enbart positiv påverkan såväl ur ett biologiskt som kulturhistoriskt perspektiv.

En flytt av stationen kan också leda till positiva följeffekter eftersom angöringstrafiken till stationen inte längre kommer att gå via Norra promenaden. Den blir därmed trafikmässigt avlastad.

Johannisborgsförbindelsen är en också positiv påverkansfaktor såtillvida att den kommer att avlasta de centrala delarna av Promenaden från genomfartstrafik.

Utsnitt från "Vision för utveckling av innerstaden norr om strömmen" Kartan visar den nya sträckningen över Motala ström som är en förlängning av Östra promenaden. Här får man också en uppfattning om den planerade bebyggelsen i Västra Saltängen, Inre Hamnen, Södra delen av Butängen och den planerade parken vid Johannisborgs fästning.

I.4 Kommande arbeten

Det är viktigt att de projekt som planeras fortsatt samordnas för att skapa en helhet som tar hänsyn till Norra promenadens kulturhistoriska och biologiska värden. Återkommande projektmöten med inblandade aktörer kan bidra till att en sådan samordning upprätthålls.

Gällande Johannisborgsförbindelsen kan det finnas anledning att göra en prognos för att ta reda på hur stor trafikbelastning den kommer att utsättas för.

En fördjupad analys av trädens tålighet, framförallt med tanke på framtida återplanteringar, kan utgöra ett viktigt kunskapsunderlag inför planläggningen av ny bebyggelse.

PÅVERKANSAKTORER I OLIKA PROJEKT

Projektet är grupperade i påverkansområden vilka visas på kartan sid 21. Graden av påverkan är graderad från 1 (lägst) till 5 (högst). De olika stadsutvecklingsprojekten beskrivs mer ingående i del 2

Nr	Namn	Beskrivning	Tid	Påverkan 1-5	Kommentar till påverkansvärdering	Kulör
1	Presidenten	I kvarteret Mässingen pågår nybebyggelse, byggplaner finns även framför Migrationsverkets byggnad, samt i kvarteret Skepparen	2018-	2	Påverkan är beroende av hur stor hänsyn som visas till Norra promenadens värdebärare, tex förgårdsmarken. Det är även viktigt att bebyggelsen inte blir för hög, höga hus skapar sämre ljusförhållanden och annorlunda mikroklimat.	
2.a	Inre hamnen etapp 1	900 bostäder planeras i en första etapp	2020	2	Måttlig påverkan på Norra promenaden. Dock påverkan på Slottsgatan, som försvinner: Denna är en del i kulturmiljön runt NP	
2.b	Höjning av marknivå	I stadsutvecklingsområdet söder om Norra Promenadens östra del höjs marknivån med mellan 1-2,5 meter för att minska risken för framtida översvämningar. Dräneringsåtgärder planeras söder om Norra promenaden	Efter 2020	3	Risk för påverkan på träden. Risk för visuell påverkan på byggnadsminnet.	
2.c	Förbättring av kaj	Kajen längs den södra delen av inre hamnen byggs om och förbättras för att säkerställa gång och cykelstråk.	Efter 2020	-		
2.d	Relningsåtgärder avlopp	Avloppsrör som ligger längs Norra promenaden ska relinas,		2	Risk för påverkan på träden beroende på hur åtgärden ser ut.	

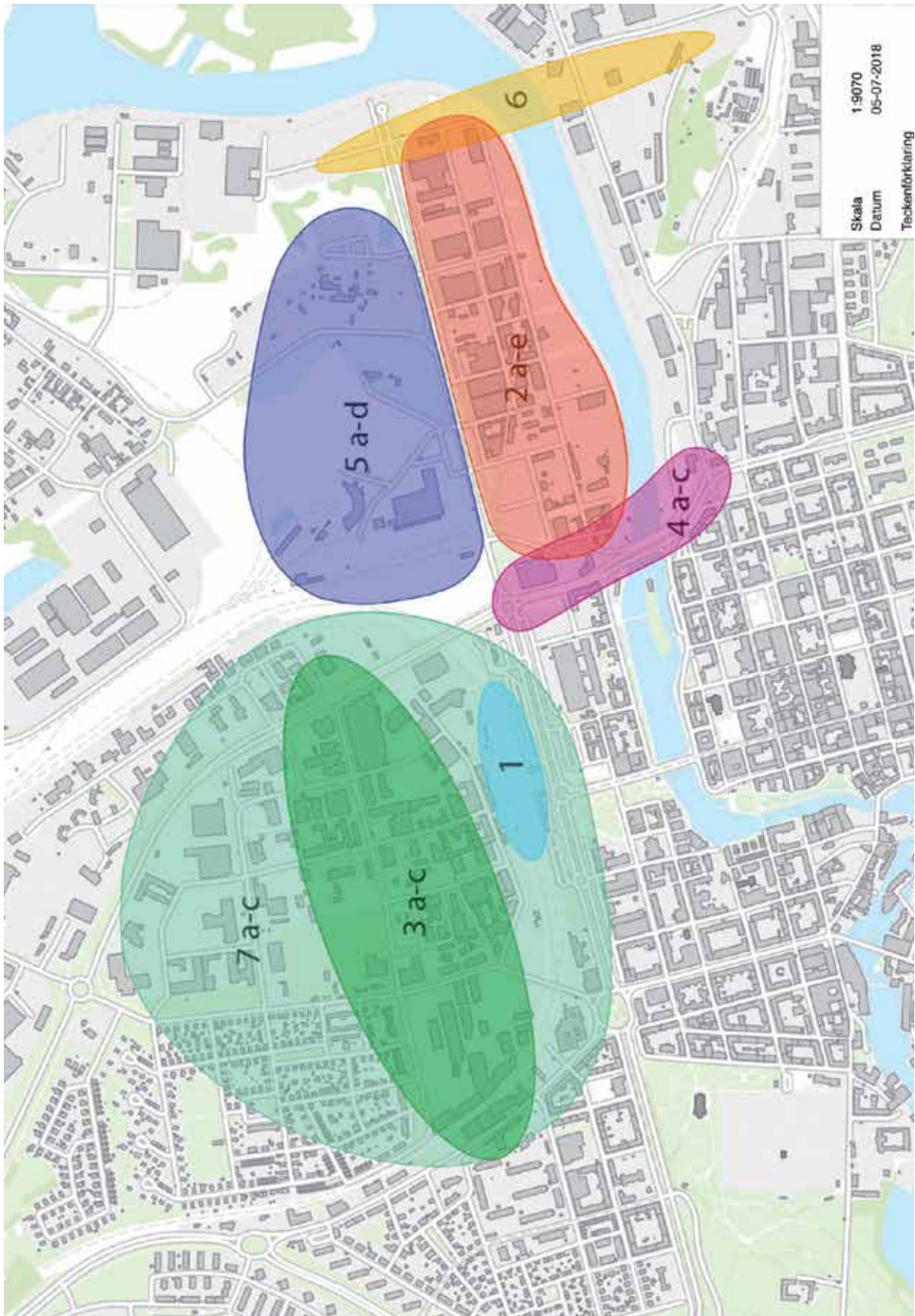
2.e	Fortsatt bebyggelse inre hamnen	Hela området söder om Norra promenaden planeras för bostadsbebyggelse, byggnadshöjd 22 meter. Enstaka byggnader, accenter med höjd på 35 meter	2019-	3	Påverkan är beroende av hur stor hänsyn som visas till Norra promenadens värdebarare, tex förgårdsmarken. Det är även viktigt att bebyggelsen inte blir för hög, höga hus skapar sämre ljusförhållanden och annorlunda mikroklimat. Detta är av särskilt stor betydelse på promenadens södra sida. Risk för påverkan på äldre kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, risk för skuggning,
3.a	Flyttning av spår	Nytt spåriläge för järnvägen längre norrut. Nytt resecentrum placeras norr om nuvarande stationen. Två rader kvarter placeras direkt norr om Norra promenaden vilken därmed får ett nytt sammanhang som en gata belägen inom stadsväven. (Se även 3c)	2022 2035	5	Mycket pekar på att spårflytten kommer att genomföras. 2018 06 07 meddelades att regeringen har ställt sig bakom Trafikverkets förslag gällande Ostänken. Stor påverkan på kulturmiljön, sammanhanget promenad-järnväg raderas med undantag för stationshuset. Den äldre stationen förlorar sitt sammanhang med spåren. Påverkan på naturmiljön, beroende av hur stor hänsyn som visas till Norra promenadens värdebarare, tex förgårdsmarken. Det är även viktigt att bebyggelsen inte blir för hög, höga hus skapar sämre ljusförhållanden och annorlunda mikroklimat.
3.b	Östra delen av stationshuset rivs	Den östra sekundära delen av stationshuset rivs för att skapa en siktlinje och eventuellt en gata i Drottninggatas förlängning. Gatan dras till den nya stationen.		4	Påverkan på kulturmiljön (mätlig) av rivningen. Det nya sammanhang som den äldre stationen hamnar i innebär däremot stor påverkan på stationen och sammanhanget med Norra promenaden.

3.c	Bebyggelse på nuvarande spårområde	När spåren flyttas planeras ny bebyggelse på det nuvarande spårområdet.	Efter 2022	3	Stor påverkan på kulturmiljön. Sammanhanget promenad järnväg raderas. Den äldre stationen förlorar sitt sammanhang med spåren.	
4.a	Östra promenaden förlängs norrut via Jungfrubron. Hamnbron rivs	Östra promenaden som idag avslutas med en sidodragning mot väster för att möta hamnbron rätas och leds rakt norrut till den nya Jungfrubron. Norr om strömmen kommer denna gata att ledas strax väster om Johannisborgs slottsruin.		+	Positiva effekter	
4.b	Packhusrondellen bort	Som en konsekvens av rivningen av Hamnbron försvinner Packhusgatan som genomfartsled. Packhusrondellen tas bort eller minskas.		+	Troligen enbart positiva effekter. Det är viktigt att den diagonala före detta paradgatan som ledde upp till slottet blir kvar. Detta är en rest av platsens äldsta bebyggelse.	
5.a	Flyttning av godsbangård	Godsbangården flyttas. Området genomkorsas av en ny gatusträckning som är en förlängning av Östra promenaden. Gatan korsar troligen Norra promenaden med en större cirkulationsplats. Ytan öster om denna väg utgörs av ett triangelformat område vilket förhåller sig till Saltängen, Butängen, Norra promenaden och Johannisborgs slottsruin. Området bebyggs med kvarterstad.	2035	3	Påverkan är beroende av hur stor hänsyn som visas till Norra promenadens värdebärande, text förgårdsmarken. Det är även viktigt att bebyggelsen inte blir för hög närmast promenaden, höga hus skapar sämre ljusförhållanden och annorlunda mikroklimat.	
5.b	Stadspark av Johannisborgs slottsruin	Bastionens porttorn samt resterna av bastionsskansen görs om till en stadspark med bevarande av den gamla anläggningen. Lokstallet kommer också ingå som en komponent. Posthuset kommer troligen att rivas vilket gör att den tidigare paradgatan från slottet till staden kan återskapas norr om Norra promenaden.		+	Troligen enbart positiva effekter både för natur och kulturmiljö.	
5.c	Slamlagringsplattan	Flyttas från avloppsverket till Malmölandet		-		

5.d	Dofthus byggs	En byggnad ca 6 våningar hög placeras i vinkel Norra promenaden och Händelövägen? (Troligen avses Kommendantvägen som leder till Händelö). Byggnaden avses skapa en doftbarriär mellan reningsverket och den nya bebyggelsen i inre hamnen. Byggnaden skapar ett nytt förhållande med stadsmässig bebyggelse norr om Norra promenaden. Se även "Flyttning av spår"		3	Alltför höga byggnader i promenadens omedelbara närhet kan innebära negativ påverka.	
6.a	Johannisborgsförbindelsen	En bro byggs över Motala ström i områdets östra del. Denna är tänkt att ersätta nuvarande Ståthögavägen som idag trafikeras av tunga fordon från bland annat Händelö. Bron kommer att landa strax söder om Norra promenaden och ansluta till det norra körstråket. I Bifogat material är profästet på norra sidan placerat på jordvallar.	2021-23	3-4	Risk för påverkan på kulturmiljön, beroende på utförande. Bron, och kanske i synnerhet de vallar som brofästena vilar på påverkar siktlinjen över hamnområdet österut. Beroende på utförande kan denna effekt dock begränsas. Det bör utredas huruvida förslagen innebär en visuell barriäreffekt, och om så befinns vara fallet bör alternativ till jordvall övervägas. Ökade luftföroreningar är också en faktor. Två scenarier finns: Om förbindelsen endast ersätter Ståthögavägen kommer den totala trafikmängden inte att öka, det blir mindre trafik kring nuvarande Ståthögavägen och den förflyttas till Johannisborgsförbindelsen. Det andra scenariot är att Johannisborgsförbindelsen även kommer att bli en passage, en slags genväg för långväga trafik söderifrån. Om detta blir verklighet kan förbindelsen resultera i en hårt belastad trafikled. Ökad trafik längs Norra promenaden innebär en negativ påverkan på den biologiska miljön genom utsläpp, risk för påkörning, vägsalter och annan trafikrelaterad påverkan.	

6.b	Jungmansrondellen	I trafik Korsningen som uppstår mellan Johannisborgsförbindelsen och Norra promenaden anläggs en rondell. Navet på rondellen är förskjutet till promenadens norra körstråk. Rondellen ligger förhöjd i förhållande till promenaden. Alternativ till 6.c.		3	Rondellen hamnar, även om den är förskjutet mot norr till stor del i promenaden. Genom att den är förhöjd kommer trafikplatsens barriärverkan att förhindra utblickar mot öster. (Då rondellen placeras på oexploaterad mark bör det vara rimligt att göra den större i diameter)
6.c	Korsning	En konventionell signalreglerad korsning anläggs i mötet mellan Johannisborgsförbindelsen och Norra promenaden. Alternativ till 6.b.		4	I likhet med rondellförslaget är korsningen förhöjd jämfört med Promenadens marknivå. Även här skapas en barriärverkan österut. En signalkorsning riskerar att generera köer. Köer utgör en visuell påverkan på kulturmiljön.
7.a	Ståthögavägen ersätts av stadsgata	Ståthögavägen tas bort som trafikled.	2028	+	Positiva effekter på promenaden eftersom den tunga trafiken lokalt kommer att begränsas.
7.b	Ombyggnad av Norrtull	Trafikplatsen vid Norrtull ändras.	2033	2	Detta är en trafikplats med stor diameter och bibehållna grönytor. Därmed är den idag ett ganska diskret inslag i miljön trots sin storlek. Konsekvenserna av en ombyggnad är svåra att förutse. Om de hårdgjorda ytorna ökar kan det leda till negativ påverkan på Promenaden.
7.c	Nya bostäder Butängen	Butängens södra del bebyggs med ny kvartersstad. De delar som framförallt påverkar Norra Promenaden ligger i det nuvarande spårområdet, som planeras att flyttas norrut. Bebyggelse planeras att uppföras kring den skärningspunkt som uppstår mellan Östra promenadens förlängning norrut och Norra promenaden. Åt väster ungefär fram till stationen och åt öster fram till Johannisborgs slottsruin.		2-4	Påverkan är beroende av hur stor hänsyn som visas till Norra promenadens värdebärare, tex förgårdsmarken. Det är även viktigt att bebyggelsen inte blir för hög, höga hus kan leda till sämre ljusförhållanden och annorlunda mikroklimat. Den nya bebyggelsen bör inte avvika för mycket från den kvartersstad som ligger väster om Butängen i stadsdelen Marielund. Tex kvarteren Vargen och Vesslan

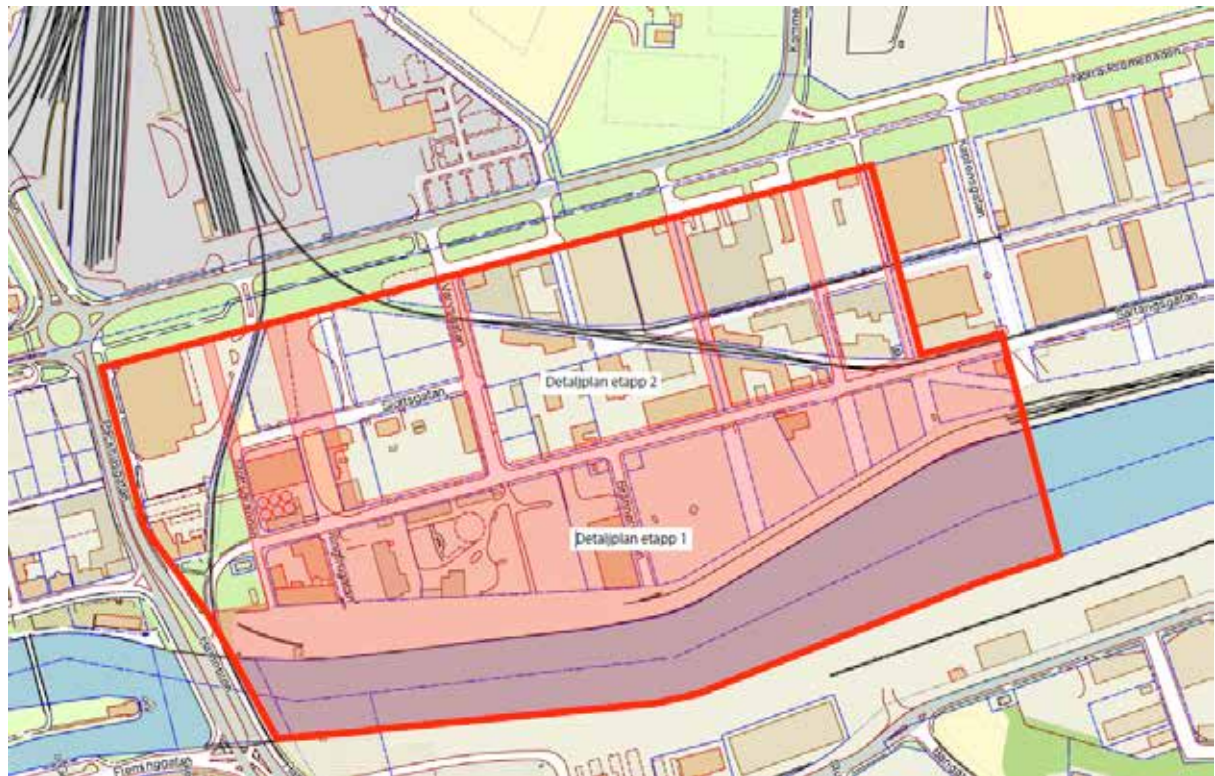
8.a	Successiva förbättringar för befintliga träd på samtliga promenader		2020	Detta har ingen påverkan på Norra promenadens värden. Kan dock vara kunskapsgenererande. (inte utmarkerat på kartan)
8.b	Södertull Kristinaplatsen	Spärvagnsflytt	2023	Troligen påverkan på Naturmiljön (inte utmarkerat på kartan)
8.c	Södra promenaden etapp 2	100 träd byts ut som en del i underhållet av promenadernas biologiska kulturarv.	2040	Detta har ingen påverkan på Norra promenaden. Kan dock vara kunskapsgenererande. (inte utmarkerat på kartan)
8.d	Nyplantering av träd Östra promenaden	Omkring 170 träd kommer att ersättas på östra promenaden. Nuvarande träd i dåligt skick	2020-2025	Måttlig påverkan på kulturmiljön. Ingen påverkan på Norra promenaden. (inte utmarkerat på kartan)

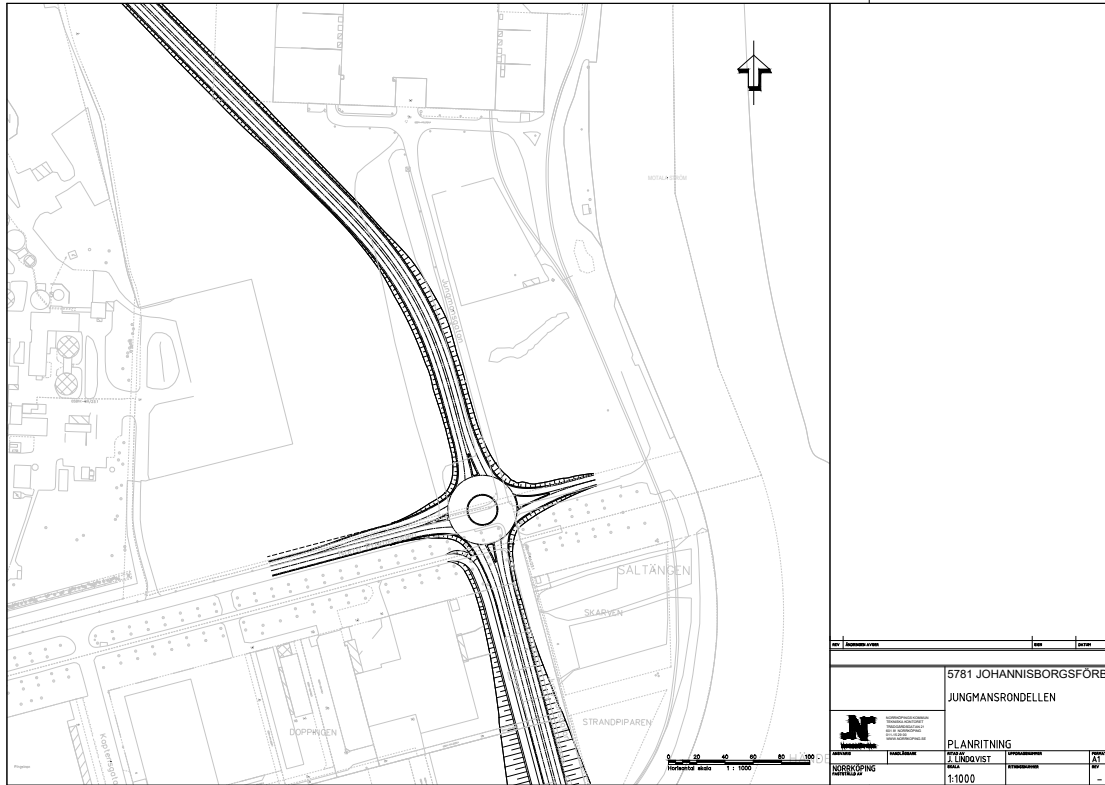
Karta över påverkansområden. Olika påverkansområden som överlappar varandra är ett exempel på när det kan uppstå kumulativa effekter.

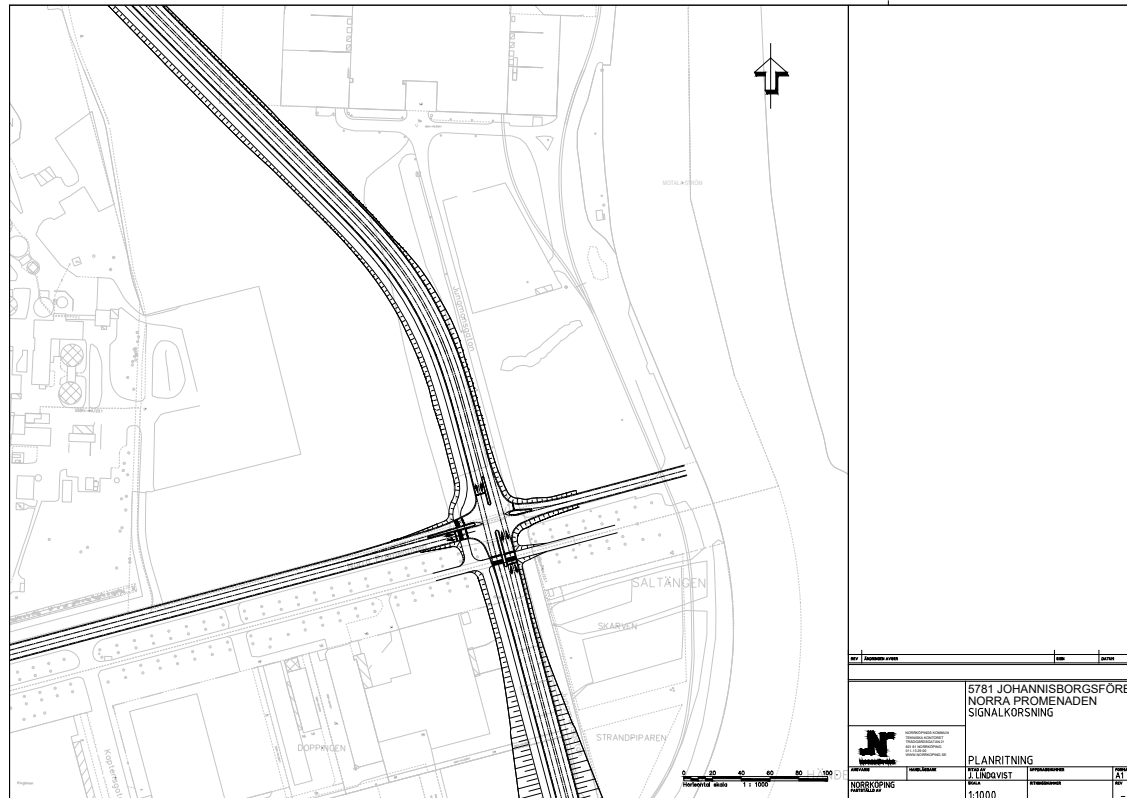
Strukturplan NEXT Norrköping

Angränsningsområde inre hamnen

Förslag på korsningspunkt vid Norra promenaden i form av rondell. Brons landfäste verkar vila på vallar och själva trafikplatsen är förhöjd i förhållande till omgivande markytor. Cykelstråket över bron har ingen åtkomst till den östra änden av promenaden.

Förslag på korsningspunkt vid Norra promenaden i form av korsning. Brons landfäste verkar vila på vallar och själva trafikplatsen är förhöjd i förhållande till omgivande markytor. Cykelstråket över bron har åtkomst till den östra änden av promenaden via ett övergångsställe.

DEL 2. SAMMANFATTNING AV OLIKA PROJEKT

2.1 Next Norrköping, Planprogram för Butängen och Johannisborg

Martin Heidesjö

BAKGRUND

Planer för ett nytt resecentrum och ny sträckning av järnvägen, vilket möjliggör nybyggnadsprojekt norr om Norra promenaden. *"I den gemensamma planeringen mellan kommunen och Trafikverket för Ostlänken har successivt förändringar kommit till stånd, framförallt avseende spårsträckningen, som föranleder att kommunen tar fram ett planprogram för den nya stadsdelen runt en ny station."*

Det ses som mycket betydelsefullt att Johannisborgs slottsruin blir en framtida stadspark. Ett område som kommer att tjäna som ett rekreativt område till Butängen och inre hamnen. Johannisborg är till stor del inte planlagt och är i statens ägo då området är statligt byggnadsminne. Under 2017 kommer en utredning genomföras av Statens fastighetsverk med avsikt att kunna avyttra området till kommunen.

Godsbangården som blir tillgänglig när verksamheten flyttar är också ett område med en stor framtida potential. Det nuvarande godsbangårdsområdets nya utformning och användning har alltså stor betydelse för hur stadsdelarna möter varandra. Mellan godsbangården och Johannisborg finns även de äldre lokstallarna och postterminalen, vilka också ingår i planprogrammet.

JOHANNISBORGSFÖRBINDELSEN

Östra promenaden är tänkt att som en stadsgata ansluta till Norra promenaden. Packhusgatan -som idag är en trafikled i Östra promenadens förlängning- försvinner och blir en stadsgata som ansluter till Johannisborgs slottsruin. För att avlasta den trafik som tidigare har gått på Östra promenaden och Packhusgatan behövs Johannisborgsförbindelsen som ytterligare en förbindelse över Motala ström. Den föreslagna placeringen är i änden på Östra Saltängen med en sträckning öster om reningsverket till Ståthögavägen och på södra sidan av Motala ström till Söderleden. Planprogrammet kommer att beröra delar av sträckningen, särskilt i mötet mellan Johannisborgsförbindelsen, Ostlänkens

spårsträckning och en ny infart till Butängen från Ståthögaleden.

Läget för reningsverket kommer att behöva belysas i planprogrammet. Risk finns för lukt och störande verksamhet när det blir bostadsbebyggelse i närheten. (Dofthus planeras, samt att flytta slamlagringsplattan till Arnö. Se även 2.4 nedan.)

2.2 Inre hamnen

Inre hamnen är ett prioriterat område för stadsutveckling vilket framgår av kommunens översiktsplan och även av den gemensamma översiktsplan som finns över Norrköping och Linköping.

Verksamheten i inre hamnen kommer att upphöra och förflyttas till Händelö. En ny och relativt högexploaterad stadsdel byggs i inre hamnen. Översiktsplanen för Norrköping och Linköping anger inre hamnen som en del av den utvidgade stadskärnan. En första etapp kommer att påbörjas 2019 och övriga etapper några år senare. En stadsplan finns upprättad för området "Kronomagasin" Utbyggnad av kvartersmark kommer att påbörjas under 2019 och byggas ut succesivt i takt med att markrening och infrastruktur färdigställs.

Det finns enligt kommunen även hållbarhetsaspekter med att bygga på denna mark:

"Att bygga nya bostäder centralt i staden på redan ianspråktagen mark är resurseffektivt då värdefull skogs- och jordbruksmark sparas och befintlig infrastruktur kan nyttjas. Inre hamnen kommer att byggas ut etappvis och rymma omkring 3 000 bostäder när allt är färdigbyggt. Den första utbyggnadsetappen omfattar omkring 900 bostäder med en mix av hyresrätter och bostadsrätter. Inre hamnen kan ses som en första etapp i den större stadsomvandling som planeras kring det nya resecentrumet."

Riktlinje för fortsatt planering av Inre hamnen är "en urban, mångfacetterad, banbrytande och ansvarsfull arkitektur."

ursprungliga rutnätssplanen från 1800-talet. Den planerade stadsdelen består av en relativt tät kvartersstad. Högsta byggnadshöjd blir 22 meter, vilket motsvarar hus i sex våningar. På vissa håll kan accenter skapas med högre byggnadshöjd. I planen för Kronomagasinets betonas de nord-sydliga stråken medan de öst-västliga bryts upp.

Nya kanaler kommer att anläggas inne i stadsdelen, bland annat är den gamla skeppsdockan tänkt att återskapas. Ett parkstråk ska även anläggas vid skeppsdockan. Projektet möjliggör även ett nytt broläge i Östra promenadens förlängning, direkt öster om Andreas kvarn.

Området kommer att få en ny höjdsättning för att klara framtida havsvattennivåer och översvämningar. Höjdsättningen anpassas så att den ansluter till Norra promenadens marknivåer. Dagvatten från områden som lutar mot promenaden kommer att tas om hand via kulvertar.

2.3 Föryngring av träd Östra promenaden

Träden i östra promenaden är de som är i sämst skick sett till samtliga promenader. Orsaken är att de har kommit att hamna i en utsatt miljö i takt med att staden har vuxit. Faktorer som trafikens utbredning, ökad andel hårdgjorda ytor samt grävningsarbeten på gatu och spårnätet har bidragit till att skada trädens rötter.

Föryngring av 165 träd från Skolgatan till Gustav Adolfsplan planeras. Det är viktigt att skapa bästa möjliga förutsättningar för en långsiktig etablering. Detta innebär att grönytorerna måste utökas jämfört med idag.

Ett arbete pågår också med att ta fram en bevarande- och skötselplan för träden. Planen ska ersätta den skötselplan som finns från 1994 och som inte längre bedöms som användbar i alla delar. Arbetet beräknas vara klart under 2018.

2.4 Projekt relaterade till Vatten och avlopp

Michael Botvidsson

En ny byggnad, ett s.k. dofthus som ska utgöra en luktbarriär planeras i vinkel utmed Norra promenaden och kommandantvägen. Projektet är i ett tidigt skede och beslut inte taget.

Ett avloppsrör som går längs promenaden ska relinas. Den aktuella etappen är från Aurorarondellen till Slottshagens reningsverk. Arbetet kan innebära enstaka schakt. Röret går huvudsakligen under den södra körbanan. Från Packhusrondellen går röret under cykelbanan.

Dagvattenavlopp från områdena kring Butängen planeras. En av sträckningarna är utmed Norra promenaden.

Luktreducerande åtgärder planeras på själva reningsverket, såsom överdäckning.

DEL 3. BILAGA INRAPPORTERINGSMATERIAL FRÅN PROJEKTÄGARE

Norra Promenaden
Inre hamnen, påverkan promenaden
Kumulativa effekter Butängen
Strukturplan NEXT Norrköping
3 strukturplan Johannisborgskvarteren
Träd Östra promenaden
Avlopp Norra Promenaden